ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
ARKEOLOJİK ÇEVRE DEĞERLERİ
ARAŞTIRMA MERKEZİ (ARÇED)

ÖNASYA ARKEOLOJİSİ TOPLANTILARI-1

NEAR EASTERN ARCHAEOLOGY MEETINGS-1

17-18 Kasım 2022

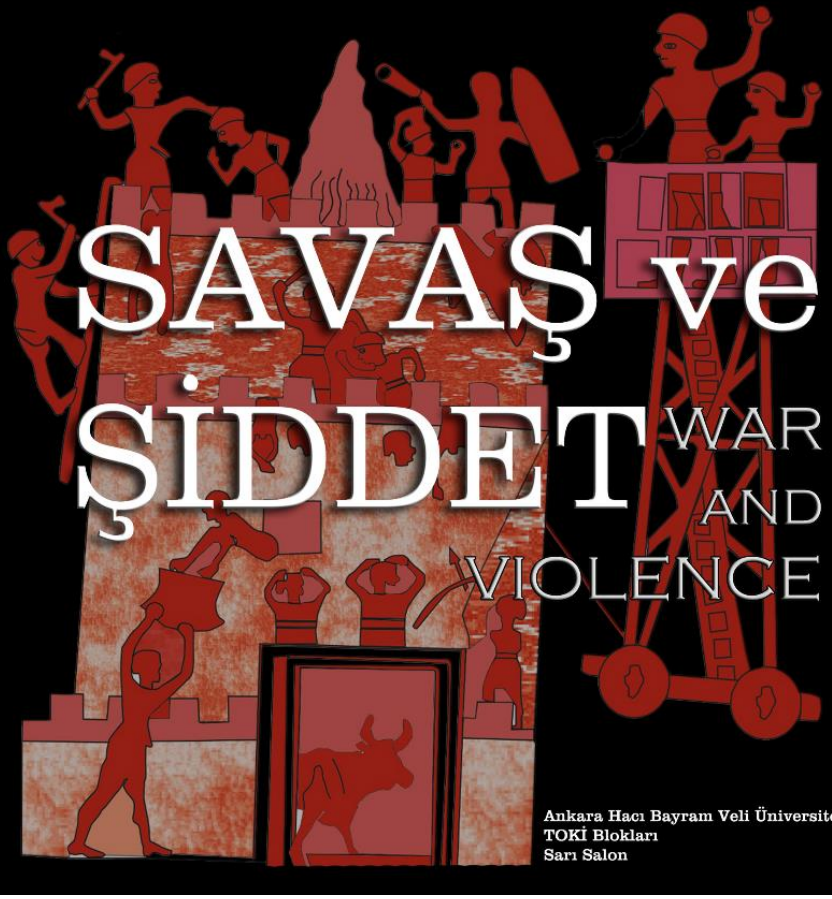

SAVAŞ ve ŞİDDET

WAR AND VIOLENCE

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
TOKİ Blokları
Sarı Salon

Savaş ve Şiddet

War and Violence

Sempozyum Bildiri Özetleri /Abstracts

Ankara - 2022

Savaş ve Şiddet
War and Violence
Sempozyum Bildiri Özetleri/*Abstracts*

ISBN: 978-625-7799-78-2

Yayınlayan
Engin Devrez

Tasarım
İsmet Filizfidanoğlu

Bilgin Kültür Sanat Şti. Ltd.
Selanik 2 Cad., No: 64/13 Karahan İş Hanı 3 Kat,
Kızılay-Ankara
Tel: 0312 419 85 67
www.bilginkultursanat.com / bilginkultursanat@gmail.com
Sertifika no: 20193

© Bilgin Kültür Sanat Yayınları
Yazarın ve yayınevinin yazılı izni olmadan
hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz.

Baskı:

Önasya Arkeolojisi Toplantıları 1
Savaş ve Şiddet / War and Violence

Sempozyum Düzenleme Komitesi

Prof. Dr. Ayşegül AYKURT
(Hacettepe Üniversitesi)

Doç. Dr. Atakan AKÇAY
(Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Doç. Dr. Murat TÜRKTEKİ
(Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi)

Doç. Dr. Deniz SARI
(Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi)

Doç. Dr. Fatma ŞAHİN
(Çukurova Üniversitesi)

Doç. Dr. Aslıhan YURTSEVER-BEYAZIT
(İstanbul Üniversitesi)

Dr. Michele MASSA
(Bilkent Üniversitesi)

Dr. Umay OĞUZHANOĞLU-AKAY
(Pamukkale Üniversitesi)

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
ARKEOLOJİK ÇEVRE DEĞERLERİ
ARAŞTIRMA MERKEZİ (ARÇED)

İÇİNDEKİLER

EPİ-PALEOLİTİK DÖNEM AVCI-TOPLAYICI GRUPLARDA ŞİDDET 1
Neyir KOLANKAYA-BOSTANCI

KİTLESEL HAYVAN KATLİAMI: ŞANLIURFA BÖLGESİ HAYVAN TUZAK ALANLARI 4
Fatma ŞAHİN

ANADOLU NEOLİTİK KÜLTÜRLERİNDE DİĞER OLASILIK: SAVAŞ VE ŞİDDET 8
Okan SEZER

ÖNASYA'DA İNSAN KURBANI: KURGULANMIŞ BİR VARSAYIM MI, TARİHSEL BİR GERÇEKLİK Mİ?..... 11
S. Yücel ŞENYURT

NEOLİTİK ÇAĞ'DAN TUNÇ ÇAĞI'NA KADAR ŞİDDET, SAVAŞ VE DİYET 14
Kameray ÖZDEMİR, Benjamin IRVİN

KALKOLİTİK ÇAĞ'DA YUKARI DİCLE HAVZASI'NDA SAVAŞ VE ŞİDDET OLGUSU: YERLİLİK VE KOLONİCİLİK 18
Emrullah KALKAN

AKTOPRAKLIK HÖYÜK'TE ŞİDDETİN İZLERİ 22
Necmi KARUL

ŞİDDETİN İFADE BİÇİMİNİ ANLAMADA ÖLÜME YOL AÇAN YARALANMALAR: PREHİSTORİK ANADOLU ÖRNEĞİ 24
Yılmaz Selim ERDAL

ANADOLU'DA MÖ 4. ve 3. BİNYILIN SONLARINDA BİRİKMİŞ SERVETE, RİTÜELLEŞTİRİLMİŞ ŞİDDETE ve İNSAN KURBAN ETMEYE SPENGLERCİ BİR YAKLAŞIM 28
Thomas ZIMMERMANN

MEZOPOTAMYA ZAFER ANITI GELENEĞİNİN BİR ÖRNEĞİ OLARAK HARPUT KABARTMASI 31
Eşref ABAY

ŞEHİRLEŞME SÜRECİ VE ŞİDDET ESKİŞEHİR-KÜLLÜOBA ÖRNEĞİ 33
Murat TÜRKTEKİ, Yılmaz Selim ERDAL

İKİZTEPE'DE ŞİDDETİN İZLERİ 37
Aslıhan BEYAZIT

ORTA ANADOLU'DA TUNÇ ÇAĞLARI BOYUNCA SAVAŞ VE DEVLETİN OLUŞUMU 39
Michele MASSA

MÖ III. BİNYILDA ACEMHÖYÜK'TE YIKIM VE SAVAŞ İZLERİ 41
Yalçın KAMIŞ, N. Eren İRİYARI

BATI ANADOLU GEÇ TUNÇ ÇAĞI SAVAŞÇI BAŞLIKLARI 44
Ayşegül AYKURT

KAYGI VE KORKUNUN UYARLANABİLİR ZİHİN YANSIMASI: KIBRIS GEÇ TUNÇ ÇAĞI KALE VE TAHKİMAT SİSTEMLERİ 46
Bülent KIZILDUMAN

OYLUM HÖYÜK ORTA TUNÇ ÇAĞI I SARAYI'NDA SALDIRI, YAĞMALAMA VE ŞİDDET BULGULARI 51
Atilla ENGİN

HİTİTLER DEVRİ ANADOLU'SUNDA İNSAN VE HAYVANA DÖNÜK ŞIDDETIN İZLERİ 54
Ahmet ÜNAL

HİTİT DÖNEMİ POLİTİK SAVAŞLAR VE ARKEOLOJİK VERİLER 59
Yiğit Hayati ERBİL

DOĞU ANADOLU YAYLASINDA SAVAŞ VE ŞİDDETİN İZLERİ 61
Mehmet IŞIKLI, Gülşah ALTUNKAYNAK

URARTU KRALLIĞI'NDA ŞİDDETİN CİNSİYETİ ÜZERİNE 64
Mahmut Bilge BAŞTÜRK

MEZOPOTAMYA TASVİR SANATINDA ŞİDDET VE KORKU 66
Halil TEKİN

POLİTİK BİR ARAÇ OLARAK ŞİDDET: YENİ ASSUR ÖRNEĞİ 70
Ayşe Tuba ÖKSE

KÜLTÜR TARİHİ AÇISINDAN MÜCADELENİN SAVAŞA DÖNÜŞÜM SÜRECİ 73
Yasin TOPALOĞLU, Murat KILIÇ

KUZEYBATI ANADOLU'DA GEÇ DEMİR ÇAĞI YERLİ TOPLULUKLARININ YAŞADIĞI SAVAŞLAR VE ÇATIŞMALAR 76
Hüseyin ERPEHLİVAN

KİTLESEL HAYVAN KATLİAMI: ŞANLIURFA BÖLGESİ HAYVAN TUZAK ALANLARI

Fatma ŞAHİN*

Özet

2021 yılında gerçekleştirilen "Şanlıurfa Merkez ve Çevresi Tarihöncesi Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması" (ŞAYA) çalışmaları sırasında Fatik Dağları üzerinde Harran Ovası'na bakan bir alanda birçok Hayvan Tuzak Alanı/Avlaklar ve bu tuzak alanları ile ilgili Geçici Kamp Yerleşimleri/Kesim Alanları tespit edilmiştir. Akeramik Neolitik Dönem'e tarihlendirilen bu avlaklar avcı toplayıcı yerleşik toplumların hayvanları tuzağa düşürerek kitlesel olarak avlandıkları alanlar olup Anadolu dışında Levant ve Arabistan'dan iyi örnekleri bilinmekte ve buralarda "Çöl Uçurtması" olarak adlandırılmaktadır.

Anadolu'da şimdiye kadar tespit edilmiş korunan en iyi örnekleri oluşturan bu tuzak alanları yıldız, ahtapot ya da uçurtma şeklindeki kanatları ile farklı formlara sahiptir. Prehistorik dönemde belli mevsimlerde bu alana otlamaya gelen hayvanların yamaçlardan sürülerek kanatlara sıkıştırılması sonucu avlanma gerçekleştirilmiştir. Arazi topografyasına uygun şekilde inşa edilen tuzak alanlarının bazı noktalarında mevziler yer almaktadır. Özellikle bazı kanatlar 15-20 metrelik keskin bir eğime sahiptir. Burada özellikle arazinin topografyası hayvanları yüksek nokta-

* Doç.Dr. Fatma Şahin, Çukurova Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, 01330 Balcalı Sarıçam/Adana, TR,
E-Posta: fatmasahin@cu.edu.tr, Orcid No: 0000-0002-3560-1127

dan aşağıya düşürmek için kullanılmıştır. Bu tuzak alanlarında çoğunlukla bölgede önemli popülasyona sahip ceylan avlanmıştır. Tuzak alanları, balıksırtı tekniği ile örülen taş duvarların üzerinin ahşap dal örgü sistemi ile yükseltilmesiyle inşa edilmiştir. Böylece ceylan gibi oldukça yükseğe sıçrayabilen hayvanların tuzak alanlarından çıkışı engellenmiştir.

Tuzak alanlarının hemen yakınında saptanan kesim alanları av sonrası işlemlerin yapılması için, daha çok avcıların kurdukları geçici kamp yerleridir. Buralar, av sonrası hayvanların kesimlerinin, deri yüzme işlemlerinin ve taşınacak kütleyi hafifletmek için parçalamanın yapıldığı alanlar gibi görünmektedir.

Bu tuzak alanlarında başta kitlesel hayvan katliamı yapılırken süreç içinde hayvanların aynı anda değil de ihtiyaca göre belli zaman aralıklarında kesilmiş olması muhtemeldir. Dolayısıyla tuzak alanlarında belli bir zaman süresince hayvanların canlı tutulması belki de kendiliğinden hayvanların evcilleştirilme sürecini başlatmış ve kitlesel hayvan ölümlerini sonlandırmış olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Şanlıurfa, Neolitik, Tuzak Alanları, Kitlesel hayvan katliamı, Evcilleştirme.

MASS ANIMAL MASSACRE: ANIMAL TRAPS IN ŞANLIURFA

Abstract

During the 2021 season of the "Prehistoric Archaeological Survey of Şanlıurfa and Its Vicinity" (ŞAYA), numerous animal traps and temporary camps slaughtering sites in their close proximity were identified on the eastern slopes of the Fatik Mountains facing the Harran Plain. All identified sites are dated

to the Aceramic Neolithic, and can be described as areas where hunter-gatherer communities hunted animals an masse by trapping them. The trap areas, called "desert kites", are also known outside of Anatolia from Levant and Arabia.

These trap areas, which constitute the best preserved examples ever found in Anatolia, have wings in the form of stars, octopuses or kites. In the prehistoric period, hunting must have been carried out as a result of the animals that came to this area to graze in certain seasons by herding from the slopes and squeezing them into the wings. There are positions some points of the wings, which are built in accordance with the topography of the site. In particular, some wings have a sharp slope of 15-20 meters. Here, the topography of the site is especially used for drop off the animal. In these trap areas, gazelles, which have a significant population in the region, were mostly hunted. The trap areas were built by raising the stone walls built with the herringbone technique with a wooden branch mesh system, and animals such as gazelles that can jump quite high were prevented from leaving the trap areas.

The temporary camping sites identified in the immediate vicinity of the trap areas are also established by hunters for post-hunting operations. They must have been workshops where, after hunting, activities such as slaughtering of prey animals, skinning processes and shredding to lighten the mass to be transported took place.

Firs of all while mass slaughter of animals was carried out in these trap areas, later should not have been slaughtered at the same time, but at certain time intervals according to the need during the process. Therefore, keeping animals alive in trap areas for a certain period of time perhaps should have started the

domestication process of animals and it ended mass slaughter of animal through violence.

Keywords: *Şanlıurfa, Neolithic, Animal Traps (Desert Kite), Animal Mass Slaughter, Domestication.*